

روزی که روح خدا به خشم آمد

بازخوانی حکم امام خمینی(ره) مبنی بر ارتداد سلمان رشدی، به مناسبت (1367/11/25) سالگرد صدور...

بازخوانی حکم امام خمینی(ره) مبنی بر ارتداد سلمان رشدی، به مناسبت (1367/11/25) سالگرد صدور؛
روزی که روح خدا به خشم آمد

انتشار کتاب موهون «آیات شیطانی» از سوی سلمان رشدی و سپس فتوای امام خمینی(ره) مبنی بر مهدورالدم بودن نویسنده کتاب در تاریخ 1367/11/25، تنش بزرگی در روابط ایران و انگلیس به وجود آورد. این حکم تاریخی، سخت‌ترین واکنش جهان اسلام در برخورد با انتشار این کتاب بود.

روابط ایران و بریتانیا پس از انقلاب، فراز و فرودهای بسیاری داشته است. اگرچه پس از پیروزی انقلاب اسلامی به دلیل مداخلات استعماری این کشور در حوادث پیش از انقلاب، دیپلماسی ایران و انگلیس به سردی گرائید، اما می‌توان گفت نخستین تجربه قطع روابط ایران و انگلیس پس از انقلاب، انتشار کتاب موهون «آیات شیطانی»، اثری از «سلمان رشدی» است.

مسئله سلمان رشدی هم‌چنان به‌عنوان یک متغیر مهم، نقشی اساسی در روابط ایران با غرب ایفا می‌کند و دیدگاه‌های متفاوتی در این زمینه وجود دارد.

این کتاب که توهینی به مقدسات اسلام و پیامبر اعظم(ص) و خانواده و اصحابش بود و اسلام و قرآن را با تعبیری نامناسب توصیف کرده بود؛ از سوی امام خمینی(ره) طی حکمی در تاریخ 1367/11/25، (پس از گذشت حدود چهار ماه از انتشار کتاب سلمان رشدی) کفرآمیز خوانده شد و نویسنده آن مرتد و واجب‌القتل دانسته شد.

* متن این حکم چنین بود:

«انالله و انا الیه راجعون؛ به اطلاع مسلمانان غیور سراسر جهان می‌رسانم مؤلف کتاب آیات شیطانی که علیه اسلام و پیامبر و قرآن، تنظیم و چاپ و منتشر شده است، همچنین ناشرین مطلع از محتوای آن، محکوم به اعدام می‌باشند. از مسلمانان غیور می‌خواهم تا در هر نقطه که آنان را یافتند، سریعاً آن‌ها را اعدام نمایند تا دیگر کسی جرأت نکند به مقدسات مسلمین توهین نماید و هر کس در این راه کشته شود، شهید است.

ضمناً اگر کسی دسترسی به مؤلف کتاب دارد ولی خود قدرت اعدام او را ندارد، او را به مردم معرفی نماید تا به جزای اعمالش برسد.

والسلام علیکم ورحمه الله و برکاته».

پس از این تصمیم، حضرت آیت‌الله خامنه‌ای، در مسند ریاست جمهوری وقت در یک پیام رادیویی به تبیین حکم امام پرداخت و حمایت کامل دولت را از آن اعلام کرد. وی در خطبه‌های نماز جمعه روز ۲۸ بهمن بر یکسان بودن دیدگاه دولت ایران با فتوای امام خمینی تأکید کرد و در ادامه، انگلیس را به خاطر صدور اجازه نشر کتاب مورد انتقاد قرار داد و گفت: «انگلیس باید به مسلمانان توضیح دهد که چرا به یکی از اتباع خود اجازه چنین کاری را داده است.»

همچنین امام خمینی(ره) در تاریخ 67/12/3 در واکنشی دیگر گفت:

«کتاب آیات شیطانی، حرکت زشتی است که دو جنبه دارد: یکی اهانت به یک میلیارد انسان، و دیگری حمایت برخی سیاست‌ها و دولت‌ها از این حرکت زشت است. آزادی بیان هیچ‌گاه شامل اهانت به پیامبران و مقدسات نمی‌شود.»

سایر مراجع دینی قم و مشهد در حمایت از این حکم شرعی و اعلام اعتراض به انتشار این کتاب درس‌های خود را تعطیل کردند. نمایندگان مجلس شورای اسلامی نیز با صدور بیانیه‌هایی از حکم امام حمایت کردند و اقشار مختلف مردم و سایر مسئولان حکومتی نیز با شیوه‌های گوناگون به حمایت از این حکم و اعتراض به حمایت انگلیس و آمریکا از اقدام علیه اسلام، پرداختند.

* واکنش دولت‌ها نسبت به حکم ارتداد سلمان رشدی

این واکنش‌های صریح باعث شروع عکس‌العمل‌های رسمی دولت‌ها در فضای بین‌المللی نسبت به انتشار این کتاب شد. پس از

صادر شدن فرمان قتل سلمان رشدی از سوی امام خمینی، «سرجفری هاو»، وزیر خارجه انگلیس گفت: «پس از این تهدید ضرورتی برای حفظ حضور دیپلماتیک در تهران وجود ندارد.» در آن زمان، پنج دیپلمات انگلیسی در تهران به سر می‌بردند. به دنبال این اظهارات، وزرای خارجه 12 کشور بازار مشترک تصمیم گرفتند که به طور همزمان سفرای خود را از تهران به بهانه مشورت فرا خوانند و ملاقات‌ها و مذاکرات در سطح بالا با مقامات ایرانی را به حالت تعلیق درآورند. در این زمان انگلستان از محمدمهدی آخوندزاده، کاردار ایران در لندن خواست که این کشور را ترک کند. دولت ایران نیز متقابلاً سفرای خود را از آن کشورها به ایران فراخواند.

به دنبال موضع‌گیری سایر دولت‌های اروپائی نسبت به این مسئله، امام خمینی (ره) در پیامی تأکید کرد: «آیات شیطانی کاری است حساب‌شده برای زدن ریشه دین و دین‌داری و در رأس آن اسلام... استکبار غرب شاید تصور کرده است از این که اسم بازار مشترک و حصر اقتصادی را به میان بیاورد، ما درجا می‌زنیم و از اجرای حکم خداوند بزرگ صرف نظر می‌نمائیم.» به دنبال آن، بعضی از رسانه‌های غربی برای نجات جان سلمان رشدی، این‌گونه منعکس کردند که اگر سلمان رشدی توبه کند، حکم اعدامش لغو می‌شود. اما دفتر امام خمینی (ره) در تاریخ ۲۹ بهمن ۱۳۶۷ بلافاصله این خبر را اعلام کرد: «رسانه‌های گروهی استعماری خارجی به دروغ به مسئولین نظام جمهوری اسلامی نسبت می‌دهند که اگر نویسنده کتاب آیات شیطانی توبه کند حکم اعدام درباره او لغو می‌گردد. امام خمینی فرمودند: این موضوع صددرصد تکذیب می‌گردد. سلمان رشدی اگر توبه کند و زاهد زمان هم گردد، بر هر مسلمان واجب است با جان و مال تمامی هم خود را به کار گیرد تا او را به درک واصل گرداند.» به دنبال تظاهرات وسیع مسلمانان و کشته‌شدن تعدادی از آنها در هند، مجلس شورای اسلامی در جلسه ۹ اسفندماه ۶۷، ماده واحده‌ای را با اکثریت آرا به تصویب رساند مبنی بر این که انگلیس یک هفته مهلت دارد تا مخالفت رسمی خود را در مورد موضع‌گیری‌های غیراصولی خود نسبت به:

الف) جهان اسلام؛

ب) جمهوری اسلامی ایران؛

ج) مطالب کتاب ضداصلی آیات شیطانی، به طور صریح اظهار کند.